

Handlingsplan för Teleborg centrums skolbibliotek

2013 - 2015

Josefine Henningsson
Skolbibliotekarie

Innehåll

1 Inledning.....	2
2 Presentation av skolan.....	2
3 Presentation av skolbiblioteket.....	2
4 Styrdokumenten och skolbiblioteket.....	3
4.1 IFLA och UNESCOs riktlinjer	3
4.2 Bibliotekslagen och skollagen	3
4.3 Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr11).....	4
4.4 Europeiska nyckelkompetenser.....	5
4.4 Lokala styrdokument.....	6
5 Skolbibliotekariens roll och arbetsuppgifter	6
6 Mål och visioner	8
6.1 Informationskompetens.....	8
6.2 Läslust och läsförståelse.....	8
6.3 Visioner för skolbiblioteksverksamheten	9
7 Åtgärder för att uppnå målen	9
7.1 Informationskompetens.....	9
7.2 Läslust och läsförståelse.....	10
7.3 Arbetsplan läsåret 2013-2014	11
8 Önskemål om framtiden	12
9 Uppföljning	13
10 Källor.....	14
Bilaga 1, Arbetsplan för läsåret 2013/2014.....	16
Bilaga 2, Undervisningsplan: informationskompetens	17

1 Inledning

Syftet med denna plan för skolbiblioteksverksamheten är att den ska synliggöra skolbibliotekets arbete och mål samt vara ett verktyg för att kunna uppnå dessa mål. Denna plan grundar sig i och är en revidering av *Handlingsplan för skolbiblioteket på TC: 2010-2012* (Oxenmyr & Petersson, 2009).

2 Presentation av skolan

Teleborg Centrum (TC) är en högstadieskola belägen i stadsdelen Teleborg i Växjö och har förutom grundskola även internationell klass, grundsärskola och sjukhuskola där den sistnämnda tillhör TC men bedriver undervisning på Centrallasarettet. Skolan är indelad i fyra arbetslag (arbetslag A-D) där särskolan utgör ett eget arbetslag.

Totalt går det ungefär 440 elever på grundskolan fördelade på 16 klasser. Personalen består av ungefär 70 personer. Särskolan har ca 20 elever i åldrarna 13-16 år medan även den internationella klassen på TC har omkring 20 elever.¹

TC har ett nära samarbete med Linnéuniversitetet och i synnerhet med lärarutbildningen och tar emot ett stort antal lärarstudenter varje termin.

Skolans elever kommer från stadsdelarna Teleborg och Söder. Upptagningsområdet omfattar även Ingelstadskolan med omgivande landsbygd. Elevunderlaget är varierat, alltifrån barn från landsbygd till stadsbarn med skilda bakgrund beträffande sociokulturell och etnisk bakgrund.

3 Presentation av skolbiblioteket

Allt sedan skolan grundades har det funnits ett folkbibliotek i anslutning till skolan vilket fortfarande är beläget i de ursprungliga lokalerna. Biblioteket på TC är alltså ett integrerat bibliotek vilket innebär att det fungerar både som folk- och skolbibliotek och ska serva allmänheten såväl som skolans elever och personal. I och med att biblioteket även är ett folkbibliotek består det av hela 22 000 medier och har även tillgång till stadsbibliotekets samt övriga filialbiblioteks bestånd.

¹ Uppgiften avser läsåret 2013-2014. Tillgänglig på: www.vaxjo.se/teleborgcentrum [2013-10-30]

Skolan ingick tidigare i ett modellbiblioteksprojekt som avslutades våren 2011 och som syftade till att bygga upp en grund för fortsatt skolbiblioteksverksamhet. I nuläget arbetar en skolbibliotekarie halvtid på biblioteket med fokus mot skolan och dess elever och personal medan folkbibliotekets personal fokuserar på allmänheten, men även att hjälpa eleverna i biblioteket med utlån och referensarbete. Skolbiblioteket är därmed tillgängligt under hela skoldagarna, förutom på fredagar då biblioteket är stängt för allmänheten och öppet endast mot skolan under fyra timmar.

I biblioteket finns en särskild avdelning med skönlitterära böcker som riktar sig till skolans elever (Hc_g och uHc/uHc_e) där deckare och fantasy är utbrutna, medan barnfacklitteraturen står tillsammans med vuxenfacklitteraturen ute i övriga biblioteket.

4 Styrdokumentet och skolbiblioteket

4.1 IFLA och UNESCOs riktlinjer

UNESCO, FN:s organisation för samarbete inom utbildning, vetenskap, kultur, kommunikation och media, och IFLA, International Federation of Library Associations and Institutions, har givit ut riktlinjer för hur skolbibliotek ska fungera vilka är tänkta att vara vägledande världen över. Riktlinjerna innehåller visioner och mål som bör karakterisera ett gott skolbibliotek. I riktlinjerna konstateras att skolbiblioteket ska förmedla både kunskap och tankar som är grundläggande i det informations- och kunskapssamhälle vi lever i idag, och även ge eleverna kunskap som behövs i deras livslånga lärande. Vidare sägs även att skolledning, pedagoger och bibliotekarie tillsammans ska planera skolans pedagogiska arbete vilket ger skolbiblioteket och skolbibliotekarien en lika betydelsefull roll för uppfyllelsen av skolans kurs- och läroplaner som övrig pedagogisk personal (IFLA, 2004). UNESCO har även givit ut ett så kallat skolbiblioteksmanifest där det viktigaste konstaterandet lyder att skolbiblioteket är en del av utbildningsväsendet (Svenska Unescorådet, 2006).

4.2 Bibliotekslagen och skollagen

Närheten till ett bibliotek är en lagstiftad rättighet för alla grundskolelever och bibliotekslagen fäster stor vikt vid skolbibliotekets målgrupp barn och ungdomar. Skolbibliotekets målgrupp är därmed prioriterad i lag och i bibliotekslagens § 9 står att ”folk- och skolbiblioteken skall ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar genom att erbjuda böcker,

informationsteknik och andra medier anpassade till deras behov för att främja språkutveckling och stimulera till läsning” (Bibliotekslag, 1996).

Skolbiblioteket är även inskrivet i den skollag som trädde i kraft 1 juli 2011 då § 36 i denna lyder ”eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska ha tillgång till skolbibliotek” (Skollag, 2010).

4.3 Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr11)

Grundskolans läroplan ger skolbiblioteket en viktig roll att fylla i skolans pedagogiska arbete. Detta uttrycks dock inte alltid i klartext då informationsfärdighet och andra färdigheter förknippade med skolbibliotek antyds underförstått. Läroplanen säger om skolans uppdrag bland annat att ”eleverna ska kunna orientera sig i en komplex verklighet, med ett stort informationsflöde och en snabb förändringstakt” och även att det är viktigt att ”eleven utvecklar sin förmåga att kritiskt granska fakta och förhållanden och att inse konsekvenserna av olika alternativ”. Vidare sägs även att ”genom rika möjligheter att samtala, läsa och skriva ska varje elev få utveckla sina möjligheter att kommunicera och därmed få tilltro till sin språkliga förmåga” (Skolverket, 2011, s. 9).

I det centrala innehållet i exempelvis ämnet svenska tas teman som informationssökning i olika källor, citat och källhänvisningar och att sovra samt pröva källors tillförlitlighet upp (Skolverket, 2011, s. 227) såväl som läsning av olika texter samt förståelse av dessa (Skolverket, 2011, s. 225). Dessa teman ligger alla i linje med skolbibliotekets uppdrag. Elevens förmåga att tänka kritiskt betonas även i så gott som alla ämnen i läroplanen (Skolverket, 2011).

Nedan följer en sammanfattning av de i läroplanen uppställda mål för den övergripande skolverksamheten såväl som för årskurs 7-9 specifikt som kan nås genom samverkan med skolbiblioteket och skolbibliotekarien.

Övergripande mål och riktlinjer:

Skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola

- kan använda det svenska språket i tal och skrift på ett rikt och nyanserat sätt.
- kan kommunicera på engelska i tal och skrift samt ges möjligheter att kommunicera på något ytterligare främmande språk på ett funktionellt sätt.
- kan lära, utforska och arbeta både självständigt och tillsammans med andra och känna tillit till sin egen förmåga.

- kan använda sig av ett kritiskt tankande och självständigt formulera ståndpunkter grundade på kunskaper och etiska överväganden.

- kan använda modern teknik som ett verktyg för kunskapssökande, kommunikation, skapande och lärande.

Under år 7-9 ska eleven

Lära sig att:

- urskilja texters och bilders budskap, syften, avsändare och sammanhang (Sv, Bl, Hkk) och förstå reklamens och mediernas påverkan (Hkk, Sh, Bl).

- söka, välja ut och sammanställa information från olika medier (Sv, Re, Sh, Bi, Fy, Ke, Eng, MSpr).

- källkritiskt granska information och argument som eleven möter i källor och samhällsdiskussioner (Ke, Fy, Bi, Sh, Re, Sv) och att resonera om informationens och källornas trovärdighet och relevans (Hi, Ge, Re, Sv, Sh, Bi, Fy, Ke).

- citera och göra källhänvisningar (Sv).

Möta:

- skönlitteratur för ungdomar och vuxna från olika tider och kulturer, lyrik, dramatik, sagor och myter (Sv, MSpr, Eng, Hi).

- skönlitteratur/populärkultur som belyser människors villkor och identitets- och livsfrågor (Sv, Re).

- några skönlitterära betydelsefulla ungdoms- och vuxenboksförfattare från Sverige och övriga världen samt deras verk, samt de historiska och kulturella sammanhang som verken har tillkommit i (Sv, Hi).

4.4 Europeiska nyckelkompetenser

Europeiska kommissionen har tagit fram en europeisk referensram med åtta nyckelkompetenser för ett livslångt lärande (2007), vilket ett skolbibliotek i högsta grad ingår i. Alla framtagna nyckelkompetenser anses lika viktiga då en kombination av dessa kan bidra till ett framgångsrikt liv i ett kunskapssamhälle. Av de åtta nyckelkompetenserna kan fem direkt kopplas till skolbibliotekets verksamhet vilka är kommunikation på modersmålet, kommunikation på främmande språk, digital kompetens, lära att lära samt kulturell medvetenhet och kulturella uttrycksformer. När det gäller de tre resterande nyckelkompetenserna, initiativförmåga och företaganda, social och medborgerlig kompetens samt matematiskt kunnande och grundläggande och grundläggande vetenskaplig

och teknisk kompetens finns även en koppling till biblioteksverksamheten, om än inte lika tydlig.

4.4 Lokala styrdokument

I Växjö kommuns biblioteksplan (2012) finns kriterier för vad skolbiblioteken i kommunen bör ha som mål att sträva mot. I denna plan nämns den utvecklingsplan som Skolbiblioteksforum² utarbetat, vilken antogs av skol- och barnomsorgsnämnden 1999, och som behandlar skolbiblioteksverksamheten specifikt. Enligt denna ska skolbibliotekarien i samverkan med den pedagogiska personalen i skolan stödja eleverna genom att bland annat utveckla deras nyfikenhet, lust att läsa, lust till livslångt lärande och förmåga att söka och kritiskt granska information.

5 Skolbibliotekariens roll och arbetsuppgifter

Skolbibliotekariens roll är, till skillnad mot folkbibliotekariernas, att arbeta fokuserat mot skolan och verka såväl ute i klassrummen som i själva bibliotekslokalen. Detta arbetssätt möjliggörs genom det faktum att den av folkbiblioteket anställda personalen finns tillgänglig och kan hålla biblioteket flytande då skolbibliotekarien befinner sig ute på skolan. Att skolan har en bibliotekarie anställd som kan arbeta mot skolan ute i klasserna är en förutsättning för att skolbibliotekets mål ska kunna uppnås.

Nedan följer exempel på skolbibliotekariens arbetsuppgifter.

- Verka för att knyta ihop skolbibliotekets verksamhet med skolans genom att exempelvis ha skrivbord både i biblioteket och i ett arbetslag, medverka vid möten och konferenser av olika slag på skolan samt genom samarbete med bibliotekspedagogen.
- Läsa och läsa om ungdomsböcker i syfte att kunna presentera dessa för elever och personal genom exempelvis bokprat.
- Arbeta i, synas i och hålla biblioteket öppet främst vid de tillfällen folkbibliotekspersonalen inte är närvarande, men även vid andra tillfällen.
- Registrera nya låntagare vid läsårets början.
- Ha biblioteksintroduktion för samtliga sjuor i grundskola, grundsärskola och internationell klass.

² Skolbiblioteksforum var en organisation som arbetade för att främja och stärka skolbiblioteken i Växjö. Denna organisation är dock nyligen avvecklad då skolbiblioteksutveckling arbetas med på andra sätt.

- Registrera elever med läshinder för egen nedladdning via Legimus³ och introducera eleverna i hur de går tillväga.
- Undervisa samtliga elever i informationssökning och källkritik i samband med ett temaarbete eller någon form av söksituation eleven befinner sig i.
- Hålla i Biblioteksrådet för intresserade elever där det ges möjlighet för elevinflytande gällande skolbibliotekets bestånd, verksamhet och aktiviteter.
- Arbeta med och hålla i skoltidningen *TCexpressen* under elevens val, vilken syftar till att synliggöra det som händer på skolan för elever, personal och föräldrar.
- Stödja elever i deras informationssökning i såväl digitala som analoga källor i biblioteket samt i sökandet efter passande skönlitterära böcker.
- Ha boksamtalsgrupper och diskutera det lästa med olika elevgrupper.
- Sätta ihop bokvagnar och låna om dessa efterhand till de lärare som behöver, med bokprat i anslutning till bokvagnarna.
- Ordna lämpliga böcker åt lärare och elever till specifika arbeten och teman.
- Sköta ungdomshörnan i biblioteket med inköp, uppsättning, gallring och olika former av skyltning och bokexponering i syfte att få den inbjudande och lässtimulerande.
- Underhålla och uppdatera skolbibliotekets del av skolans webbsida⁴ med aktuella länkar och nyheter, underhålla bloggarna *Läsande förebilder* och *TC läser*⁵.
- Synliggöra skolbiblioteket och dess verksamhet inom skolans väggar och genom exempelvis skolans webbsida och skolbibliotekets Facebook-sida⁶.
- Marknadsföra TC och dess skolbibliotek genom att arbeta med att presentera och sprida skolbibliotekets arbete på olika arenor.
- Omvärldsbevaka litteratur, digitala verktyg och pedagogiska metoder.
- Träffa och arbeta med övriga skolbibliotekarier en gång i månaden.

³ Myndigheten för tillgängliga mediers (MTM) mediawebb där man kan söka anpassade böcker. Tillgänglig på: <http://www.legimus.se/> [2013-10-31]

⁴ Skolbibliotekets sida innehåller bland annat länkar till bibliotekskataloger, användbara databaser och länkar till fria bilder. Tillgänglig på: <http://www.vaxjo.se/-Skolornas-webbplatser/Teleborg-Centrum---start sida/Skolbibliotek/> [2013-10-31]

⁵ Tillgängliga på: <http://lasandeforebilder.vibloggar.nu/> [2013-10-31] och <http://tclaser.vibloggar.nu/> [2013-10-31]

⁶ Sidan heter Teleborg centrumskolas skolbibliotek och är tillgänglig på: <https://www.facebook.com/TeleborgCentrumSkolasBibliotek> [2013-10-31]

- Sitta i nätverksgruppen Tonårsgruppen och utarbeta läsfrämjande projekt för ungdomar i kommunen.
- Kompetensutveckling inom litteratur, digitala verktyg, pedagogiska metoder och liknande områden.

6 Mål och visioner

De mål skolbiblioteket strävar mot kan delas in under två huvudrubriker, vilka är informationskompetens samt läslust och läsförståelse. Skolbibliotekets och skolbibliotekariens främsta uppgift är därmed att verka för ökad informationskompetens hos såväl elever som personal samt att arbeta läsfrämjande. För att uppnå skolbibliotekets mål under respektive rubrik är samarbete ett nyckelord. Samarbete bör ske mellan skolbibliotek och pedagoger i syfte att ge eleverna helhet i undervisningen och förståelse för att det som lärs ut av skolbibliotekarien är av vikt och står i läroplanen i majoriteten av skolämnena.

6.1 Informationskompetens

Följande övergripande mål för skolbiblioteket rör rubriken informationskompetens:

- Öka informationskompetensen hos eleverna i stegrande skala under högstadietiden.
- Göra eleverna medvetna om de informationsresurser som finns såväl i biblioteket som på internet och hur man hittar dessa.
- Öka förståelsen för och kännedomen om olika slags informationskällor och dess för- och nackdelar.
- Låta informationssökning och källkritik bli en naturlig del i undervisningen.
- Stötta pedagoger i digitala frågor och arbetet med en till en.

Samtliga dessa mål syftar till att ge eleverna ökad informationskompetens och kännedom gällande verktyg för informationssökning och källkritiskt tänkande då detta är något som blir allt viktigare i dagens samhälle när det svåra inte handlar om att hitta information utan snarare om att hitta tillförlitlig sådan. Eleverna bör även få förståelse för att dessa kunskaper ingår i ett livslångt lärande och kan användas inom alla skolämnen.

6.2 Läslust och läsförståelse

Följande mål för skolbiblioteket rör rubriken läslust och läsförståelse:

- Låta eleverna upptäcka skolbiblioteket, dels dess litterära innehåll och dels dess funktion som social mötesplats.

- Synliggöra den bredd och variation skolbiblioteket har.
- Låta elever och pedagoger påverka inköp och aktiviteter.
- Öka elevernas förståelse för det lästa och deras förmåga att reflektera över och tolka olika texter.

Samtliga dessa mål syftar till att öka elevernas lust att läsa olika slags texter och att tillägna sig dessa på ett tillfredsställande sätt. Det är av stor vikt att eleverna får möjlighet att fördjupa sin läsning så att de kan reflektera över och tolka det lästa, framförallt när det gäller lite längre, sammanhängande texter då läsförståelse är något som i nuläget minskar hos barn och unga (Litteraturutredningen, 2012). Skolbibliotekets främsta uppgift är dock att locka till läslust utan alltför många pekpinnar.

6.3 Visioner för skolbiblioteksverksamheten

- Biblioteket och dess verksamhet blir en naturlig del av skolan och den pedagogiska verksamheten i denna.
- Elever och pedagoger använder skolbiblioteket och skolbibliotekarien som en självklar pedagogisk resurs.
- TC blir en skola där litteratur och sådant som händer i skolbiblioteket även når utanför bibliotekets väggar och sprids över hela skolan.

7 Åtgärder för att uppnå målen

I syfte att uppnå skolbibliotekets mål arbetar skolbibliotekarien, som tidigare nämnts, mycket utanför skolbibliotekets väggar där samarbete med skolans pedagoger är en förutsättning för att målen ska uppnås och ge en helhet för eleverna.

Under nedan följande rubriker ges exempel på vad skolbiblioteket i nuläget gör i syfte att uppfylla de av biblioteket uppsatta målen. I Bilaga 2 presenteras en arbetsplan inför kommande läsår där även sådant som inte för närvarande görs men kommer att genomföras redovisas.

7.1 Informationskompetens

Informationskompetens och allt vad det innebär är en nyckelkompetens i dagens läroplan och i samhället i stort och förmågan att hantera information är enligt Svanelid (2011) en av de fem viktigaste förmågorna i LGR11. På TC arbetas det med att öka elevernas informationskompetens i stigande skala från årskurs 7 till årskurs 9 genom att

skolbibliotekarien kommer ut och undervisar i denna kompetens vid två till tre tillfällen under varje läsår (se Bilaga 2). Under de av skolbibliotekarien ledda undervisningstillfällena i informationskompetens ges eleverna bland annat möjlighet att öka förståelsen för olika informationskällor och hur dessa används. Vid dessa undervisningstillfällen är det av yttersta vikt att eleverna nås av informationen då de är uppe i någon form av sökprocess och därför kan ta till sig denna och se den omedelbara nyttan av de tillägnade kunskaperna. Detta verkar också för att knyta ihop skolbiblioteket och skolans verksamhet och motverkar känslan av att skolbibliotekarien är någon som kommer in en gång och pratar om något som i nästa stund glöms bort och inte används. Målet är att informationskompetensen ska bli en naturlig del av undervisningen vilket möjliggörs genom att undervisningen i denna kommer in just vid ett naturligt tillfälle under elevernas arbete. En viktig förutsättning är även att pedagogerna finns närvarande under dessa lektionstillfällen för att sedan kunna arbeta vidare med samma tankar i syfte att sträva efter en helhet för eleverna, och även då detta kan ses som en form av kompetensutveckling.

Ett allra första steg mot målet att öka informationskompetensen hos eleverna är den biblioteksintroduktion som samtliga elever i årskurs 7 samt elever i grundsärskolan och internationell klass nås av. Denna syftar till att medvetandegöra eleverna om skolbibliotekets verksamhet i stort, men även de informationsresurser som finns i biblioteket och hur man hittar dessa.

När det gäller tekniska och digitala frågor besitter skolbibliotekarien ofta kompetenser som pedagoger inte har möjlighet att tillägna sig då deras uppdrag blir alltmer komplext. Därför är det önskvärt att bibliotekarien ses som en resurs i detta sammanhang som är redo att stötta pedagogerna i deras arbete med exempelvis en till en och andra digitala frågor, som i sin tur ökar elevernas lärande.

7.2 Läslust och läsförståelse

Skönlitteratur, läsfrämjande och läsförståelse är något som traditionellt förknippas med bibliotek. För att bidra till ökad läslust hos eleverna på TC arbetar skolbibliotekarien för att synliggöra skolbiblioteket och den litteratur och de resurser som finns där. Det första steget tas redan vid tidigare nämnd biblioteksintroduktion i årskurs 7, men efter det får biblioteket och dess utbud inte bli osynligt. Skolbibliotekarien arbetar med att synliggöra biblioteket och dess utbud genom att exempelvis plocka ihop bokvagnar, komma ut i klasserna och bokprata och anordna läsveckor på skolan där läsningen uppmärksammas lite extra och ligger i fokus. Skolbibliotekets utbud synliggörs även såväl på dess Facebook-sida där nya böcker och

läsnings- och bokrelaterade nyheter presenteras kontinuerligt som i själva bibliotekslokalen där medierna ständigt skyltas och skyltas om på nya sätt för att ge ruljans bland böckerna och inspirera till läsning.

När det gäller elevernas läsförståelse hänger denna ihop med läslusten. Att bli tvingad att läsa en bok utan lust gör det även svårare att knäcka dess koder. Skolbiblioteket bör verka för att dels uppmuntra elevernas läslust genom att inspirera till elevernas egna bokval utifrån personlighet och intresse, men även stötta lärarna i val av mer styrd och av dem bestämd litteratur.

Elever och pedagoger får möjlighet att påverka bibliotekets inköp av medier genom att lämna inköpsförslag. När det gäller olika former av läsfrämjande aktiviteter bidrar biblioteksrådet med elevperspektivet medan även arbetslagen tillfrågas och får möjlighet att lägga fram sina åsikter i specifika frågor.

För elever med särskilda behov i form av läshinder erbjuder biblioteket alternativa verktyg som komplement till traditionella böcker. De elever som har någon form av läshinder får, i samråd med ämneslärare och skolbibliotekarie, möjlighet att i biblioteket registrera sig för egen nedladdning av talböcker på Legimus webbsida i syfte att ytterligare tillgängliggöra böckerna för dessa elever och öka deras läsförståelse.

I syfte att öka elevernas förståelse för det lästa och deras förmåga att reflektera över och tolka olika texter arbetar skolbibliotekarien med olika former av läsprojekt vilket kan handla om boksamtal i olika former då en grupp elever får läsa en viss bok och sedan diskuterar denna enligt Chambers modell⁷. Dessa grupper kan fokusera på elever som behöver extra stöd och hjälp för att få igång sin läsning såväl som elever som behöver en extra utmaning för att utveckla sitt tänkande.

7.3 Arbetsplan läsåret 2013-2014

En arbetsplan har utarbetats för skolbiblioteket inför läsåret 2013/2014 (se Bilaga 1). Denna arbetsplan presenterar den undervisning som ska bedrivas och de åtgärder som ska sättas in under läsåret 2013/2014 i syfte att nå uppsatta mål för skolbiblioteket. Arbetsplanen visar på de åtgärder som genomförs utöver det vardagliga biblioteksarbetet som öppethållande, utlån, återlämning, reservationer, referensarbete, bokuppsättning, skyltning, inköp, omvärldsbevakning och liknande som krävs för att hålla skolbiblioteket flytande.

⁷ Aidan Chambers diskuterar i *Böcker inom och omkring oss* (2011) en metod för boksamtal där man utgår från frågeställningar kring vad man gillar, inte gillar och tycker är konstigt för att resonera sig fram till varför boken var bra eller mindre bra istället för att direkt ge sig på den stora *varför*-frågan som kan vara hämmande.

8 Önskemål om framtiden

TCs skolbibliotek har nyligen (2013-06-25) tilldelats DIKs utmärkelse ”Skolbibliotek i världsklass”⁸ vilket dock inte betyder att biblioteket inte kan eller ska fortsätta utvecklas. Skolbiblioteket på TC ska alltid vara ett bibliotek i utveckling, jobba framåt och sträva efter att fortsatt vara ett skolbibliotek i framkant och ett föredöme för övriga skolbibliotek.

För att lyckas med att fortsatt vara en föregångare inom området behöver en skola i TCs storlek en fackutbildad skolbibliotekarie på heltid. En halvtid räcker inte för att täcka in alla de behov av skolbibliotekariens kompetens som finns. Som tidigare nämnts är det faktum att skolbibliotekarien kan verka i stor utsträckning ute i klasserna av yttersta vikt för att skolbiblioteket ska kunna stötta eleverna i deras måluppfyllelse. Dock är skolbibliotekariens arbete i själva bibliotekslokalen också något som bör möjliggöras i större mån då detta bidrar till uppfyllandet av flera av skolbibliotekets mål och gör att eleverna tydligare ser kopplingen mellan skolbibliotekarien och biblioteket som lokal.

Nu när skolan antagits som IB-kandidatskola⁹ och så småningom kommer att bli en certifierad IB-skola är det av yttersta vikt att även skolbiblioteket implementeras i IB-tänket då biblioteket bör vara en viktig komponent i elevernas skolgång även för de elever som går IB. Likväl som TC inte kan vara en skola i världsklass om inte skolbiblioteket befinner sig på samma nivå så kan inte TC vara en IB-skola om inte biblioteket också är ett IB-bibliotek.

I dagens föränderliga samhälle med alla dess informationskanaler, ständigt föränderliga medievärld och 1:1-satsningar måste en skola hänga med i svängarna. Enligt Håkan Fleischer, doktorand i pedagogik, är bibliotekarien den som ofta ligger i framkant när det gäller den digitala kompetensen och även förmågan att ligga i framkant när det gäller digitala innovationer (2011). Fleischer (2013) menar även att studier visar att skolbibliotekarier hanterar informationssökning på ett bättre sätt än lärarkåren, och därmed stöttar det kritiska tänkandet och bedömningen av information som blir än viktigare vid en satsning på 1:1. Detta faktum är något en skola av idag måste ta fasta på för att inte hamna på efterkälken. Att ha ett skolbibliotek och en skolbibliotekarie i framkant bidrar i högsta grad till att även skolan i stort

⁸ Denna utmärkelse delas ut på årsbasis och under 2013 har 25 bibliotek tilldelats utmärkelsen. Mer information finns tillgänglig på: <http://www.dik.se/saa-tycker-dik/om-skolbibliotek/skolbibliotek-i-vaerldsklass/> [2013-10-31]

⁹ IB står för International Baccalaureate och är en utbildning som leder till en internationell examen. Mer information finns tillgänglig på: <http://www.ibo.org/> [2013-10-31]

gör det. Ett skolbibliotek i klass med det som finns på TC är något att vara rädd om och utnyttja då det är långt ifrån en självklarhet.

9 Uppföljning

Denna plan tar sin utgångspunkt i hur skolbiblioteksverksamheten ser ut i nuläget och utvärderas samt uppdateras vid varje läsårsslut.

10 Källor

- Bibliotekslag: SFS 1996:1596** (1996). Stockholm. Tillgänglig på: <http://www.riksdagen.se/webbnav/index.aspx?nid=3911&bet=1996:1596> [2013-10-30]
- Europeiska kommissionen** (2007). *Nyckelkompetenser för ett livslångt lärande: en europeisk referensram*. Bryssel. Tillgänglig på: http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/publ/pdf/l1-learning/keycomp_sv.pdf [2013-10-31]
- Fleischer, Håkan** (2011). *Skolbibliotekarier är nyckelpersoner i en-till-en projekt*. Tillgänglig på: <http://www.fleischer.se/blogg/2011/02/14/skolbibliotekarier-ar-nyckelpersoner-i-en-till-en-projekt/#.UnJk0dJyG1V> [2013-10-31]
- Fleischer, Håkan** (2013). *En elev – en dator: Kunskapsbildningens kvalitet och villkor i den datoriserade skolan*. Jönköping. Tillgänglig på: <http://hj.diva-portal.org/smash/get/diva2:663330/FULLTEXT01.pdf> [2013-12-05]
- IFLA** (2004). *IFLA/UNESCOS riktlinjer för skolbibliotek*. Malmö. Tillgänglig på: <http://archive.ifla.org/VII/s11/pubs/sguide02-se.pdf> [2013-10-30]
- Litteraturutredningen** (2012). *Läsandets kultur*. Stockholm. Tillgänglig på: <http://www.regeringen.se/content/1/c6/20/02/57/65903c80.pdf> [2013-10-31]
- Oxenmyr, Leif & Petersson, Katja** (2009). *Handlingsplan för skolbiblioteket på TC*. Växjö
- Skollag: SFS 2010:800** (2010). Stockholm. Tillgänglig på: http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Skollag-2010800_sfs-2010-800/?bet=2010:800 [2013-10-30]
- Skolverket** (2011). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet*. Stockholm. Tillgänglig på: http://www.skolverket.se/om-skolverket/visa-enskild-publikation?_xurl=http%3A%2F%2Fwww5.skolverket.se%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fwtpubext%2Ftrycksak%2FRecord%3Fk%3D2575 [2013-10-30]
- Svaneldid, Göran** (2011). *Lägg krutet på The Big 5*. Tillgänglig på: <http://www.lararnasnyheter.se/pedagogiska-magasinet/2011/11/08/lagg-krutet-pa-big-5> [2013-10-31]
- Svenska Unescorådet** (2006). *Unescos folkbiblioteks- och skolbiblioteksmanifest*. Tillgänglig på: <http://www.biblioteksforeningen.org/wp-content/uploads/2012/05/Unesco.pdf> [2013-10-30]

Växjö kommun (2012). *Växjö kommuns biblioteksplan 2007-2010, reviderad 2012*. Växjö.

Tillgänglig på:

<http://www.vaxjo.se/upload/Profilerad%20webbplats/V%C3%A4xj%C3%B6%20bibliotek/Stadsbiblioteket/Biblioteksplan%20justerad%202012%2031%20oktober%20f%C3%A4rdig.pdf>

[2013-10-31]

Bilaga 1, Arbetsplan för läsåret 2014/2015

Mål	Delmål	Ansvarig	Uppnått och utvärderat
Informationskompetens	Biblioteksintroduktion i samtliga sjuor, D-laget och internationell klass.	Skolbibliotekarie och svensklärare.	HT 2014
	Undervisning i informationssökning och källkritik enligt skolbibliotekets undervisningsplan (se Bilaga 2) i samtliga klasser.	Skolbibliotekarie och arbetslagsledare.	VT 2015
Läslust och läsförståelse	Registrera elever med särskilda behov för personlig nedladdning av talböcker hos MTM.	Speciallärare och skolbibliotekarie.	HT 2014 och VT 2015
	Ordna elevutställningar i skolbiblioteket och visa på saker som händer.	Skolbibliotekarie och biblioteksråd.	HT 2014 och VT 2015
	Ha olika former av läse- och boksamtalsgrupper för elever med behov (både lässvaga och lässtarka).	Svensklärare och skolbibliotekarie.	VT 2015
	Anordna en läsvecka en gång per termin med tillhörande aktiviteter.	Skolbibliotekarie och arbetslagsledare.	HT 2014 och VT 2015
	Ordna författarbesök med tillhörande för- och efterarbete.	Skolbibliotekarie.	VT 2015
	Upprätthålla och arbeta vidare med biblioteksrådet.	Skolbibliotekarie.	VT 2015
	Utarbeta sommarboken för ungdomar.	Skolbibliotekarie och Tonårsgruppen.	VT 2015
	Hålla bokprat vid behov.	Skolbibliotekarie och svensklärare.	HT 2014 och VT 2015
	Anordna läsprojekt vid behov.	Skolbibliotekarie och ämneslärare.	VT 2015
Övrigt	Arbeta vidare med och utveckla skoltidningen TCexpressen.	Skolbibliotekarie och en pedagog.	VT 2015
	Marknadsföra såväl skolbibliotekariens kompetens som bibliotekets bredd och utbud.	Skolbibliotekarie.	HT 2014 och VT 2015
	Ta del av olika former av kompetensutveckling och fortbildning.	Skolbibliotekarie och rektor.	HT 2014 och VT 2015
	Starta biblioteksgrupp för personal som träffas en gång per termin och diskuterar biblioteksfrågor.	Rektor i ett första skede.	HT 2014

Bilaga 2, Undervisningsplan: informationskompetens

Informationskompetens innefattar informationssökning och källkritik och läggs stor tonvikt på i nuvarande läroplan (LGR11).

I varje årskurs genomförs två till tre av skolbibliotekarien ledda pass vilka behandlar just informationssökning och källkritik. Dessa pass ska kopplas till ett temaarbete, en uppsats eller liknande då eleverna arbetar med att söka information i syfte att få dem att se den omedelbara nyttan av det som tas upp vid undervisningspassen.

Årskurs 7

Lektion 1: Introduktion till att arbeta med fakta

Denna lektion tar upp:

- Vad fakta är och varför den behöver sökas.
- Hur man går tillväga när man arbetar med fakta och söker information generellt.
- Användbara länkar.

Lektion 2: Informationssökning, källkritik och upphovsrätt

Denna lektion tar upp:

- Hur man hittar i biblioteket.
- Hur man söker på internet och vad man bör tänka på då.
- Vad källkritik är samt när och varför man ska vara källkritisk.
- Kluriga sidor på internet.
- Upphovsrätt (text och bilder).
- Bra källor där man kan hitta information.
- Hur man enkelt skriver en källförteckning.

Mål varje elev ska ha uppnått:

- Veta hur man hittar information i olika medier på biblioteket.
- Känna till några bra länkar som man kan använda när man söker information på internet.
- Känna till källkritik och vad man bör tänka på när man söker fakta.
- Känna till upphovsrättslagen och vad den innebär i korthet.

Årskurs 8

Lektion 1: Introduktion till att arbeta med fakta

Denna lektion tar upp:

- Vad fakta är och varför den behöver sökas.
- Hur man går tillväga när man arbetar med fakta och söker information generellt.
- Användbara länkar.

Lektion 2: Informationssökning – att hitta information

Denna lektion tar upp:

- Vad en bibliotekskatalog är och hur man söker i denna.
- Hur man hittar i biblioteket och på andra bibliotek.
- Hur man söker på internet och vad man bör tänka på då.
- Strategier för att hitta användbar information i olika källor.
- Bra källor där man kan hitta information.
- Användbara länkar på skolans hemsida.

Lektion 3: Källkritik och upphovsrätt – att värdera information

Denna lektion tar upp:

- Vad källkritik är och fördelarna med källkritiskt tänkande.
- Checklista för källkritik på internet.
- Kluriga sidor på internet.
- Upphovsrätt och hur/var man hittar fria bilder.
- Användbara länkar.
- Källförteckning.

Mål varje elev ska ha uppnått:

- Veta hur man söker i bibliotekskatalogen och hur man hittar information på biblioteket.
- Känna till och kunna använda sig av några pålitliga källor.
- Känna till varför man ska ha ett källkritiskt tänkande och de viktigaste komponenterna i ett sådant.
- Känna till olika varningstecken när det gäller informationssökning på internet.
- Ha förståelse för olika källors karaktär och när de ska användas.
- Känna till upphovsrättslagen och var man kan hitta fria bilder.
- Veta vad en källförteckning är, varför man ska skriva en sådan och hur.

Årskurs 9

Lektion 1: Intro till att arbeta med fakta

Denna lektion tar upp:

- Vad fakta är och varför den behöver sökas.
- Hur man går tillväga när man arbetar med fakta och söker information.
- Användbara länkar.

Lektion 2: Informationssökning – att hitta information

Denna lektion tar upp:

- Hur man använder avancerad sökning i bibliotekskatalogen.
- Hur man hittar i biblioteket och på andra bibliotek.
- Hur man söker på internet och vad man bör tänka på då.
- Avancerad sökning i Google.
- Strategier för att hitta rätt information i olika källor.
- Grunderna i boolesk sökning.
- Bra ställen där man kan hitta information.
- Användbara länkar på skolans hemsida.

Lektion 3: Källkritik och upphovsrätt – att värdera information

Denna lektion tar upp:

- Vad källkritik är och fördelarna med källkritiskt tänkande.
- Checklista för källkritik på internet.
- Kluriga sidor på internet.
- Olika typer av information och olika förhållningssätt.
- Upphovsrätt och hur/var man hittar fria bilder.
- Användbara länkar.
- Källförteckning för olika medier.

Mål varje elev ska ha uppnått:

- Veta hur man söker i bibliotekskatalogen och hur man hittar information på biblioteket och andra bibliotek.
- Kunna använda sig av information från pålitliga källor.
- Kunna tillämpa ett källkritiskt tänkande vid all form av informationssökning.
- Känna till olika varningstecken när det gäller informationssökning på internet.
- Ha förståelse för olika källors karaktär och kunna använda lämpliga källor beroende på uppgiftens karaktär.
- Känna till upphovsrättslagen och kunna använda fria bilder.
- Veta vad en källförteckning är, varför man ska skriva en sådan och hur man hänvisar till olika medier.